

Grote Canadese Ganzen *Branta canadensis* succesvol in het Fochteloërveen?

Herman Feenstra

Ik kan me nog goed de eerste ontmoeting met een Grote Canadese Gans herinneren in 1980 op de Baggelhuizerplas bij Assen. In een bootje achter de vogel aan om een foto te schieten. Zo zeldzaam als ze toen waren zo algemeen zijn ze nu. In Drenthe kom je op steeds meer plaatsen Grote Canadese Ganzen tegen. Steeds vaker hoor je ook de roep om de succesvolle ganzen op te ruimen; weg te schieten, weg te vangen of eieren te schudden. Het succes van de soort was te verwachten want we krijgen wat we verdienen. Door de combinatie van nieuwe "badkuipjes" natuur en voedselrijk grasland om de hoek, zijn de ganzen niet meer in toom te houden. Sinds 1999 zijn er territoria in het Fochteloërveen en in 2006 waren het er zes. Hoe verging het deze paren, zonder voedselrijk grasland in de directe nabijheid?

Broedvogels in het Fochteloërveen tot en met 2005

In 1999 dook er een paartje op in de Vloeiervelden. De voormalige vakken bestaan uit plassen water en rietvelden, dus geschikt broedgebied. De eerste aanwijzing dat werd gebroed was in 2002. Eén exemplaar lag plat op het water in de Vloeiervelden. Hetzelfde paar dook een jaar later weer op (in ieder geval het vrouwtje met de afwijkende koptekening). Een tweede paar zat op de Brunstingerplas. Dit is het natste deel in het Fochteloërveen, met enkele grote plassen. De plassen zijn er gekomen na de vernatting rond de eeuwwisseling. In 2004 waren er drie paren en in mei ook nog een groep van zeven Grote Canadese Ganzen. In 2005 broedde er voor het eerst één paar met zekerheid op de Brunstingerplas. Op 24 maart viel een gent daar agressief uit naar een Grauwe Gans *Anser anser* en op 18 april lag de gent plat op het water. Op 12 mei zwom een ganzenfamilie met vijf jongen op de plas. Op 14 juni was er nog maar één jong over. Begin en eind juli werden de ouders met jong nog een keer gezien. In de maanden juli en augustus zijn geen Grote Canadese Ganzen meer gezien.

Terreingebruik tijdens de broedtijd in 2006

Grote Canadese Ganzen verschenen op de broedplaats rond eind februari en begin maart. De ganzen waren op dat moment luidruchtig en territoriaal: een goede tijd om ze te karteren. In de avond vliegen paren naar toekomstige broedplaatsen en overdag wordt gefoerageerd op grasland in de buurt van het hoogveengebied. Er werd gegraasd op intensief grasland op 400-3.000 meter van nestplek of territorium. De paren bezochten veelal steeds dezelfde graslanden. Broedende vrouwtjes verlieten onregelmatig het nest om te grazen, vaak vergezeld door de gent. Grauwe Ganzen die in de buurt van het nest kwamen werden fel verjaagd. De foerageerplaatsen van Grauwe Ganzen lagen op grotere afstand van de broedplaats dan die van de Grote Canadese Gans. In het Kleine Veenveld en op de Brunstingerplas foerageerden drie broedparen Grote Canadese

Ganzen op 400-1.000 meter van het nest. De Grauwe Ganzen die er broedden bezochten grasland op ca 1.500 meter van het nest.

Broedsucces 2006

In vijf van de zes territoria is (waarschijnlijk) gebroed. Drie nesten lagen op eilandjes die ontstaan zijn na de vernatting in 2000. Op de overige twee locaties is er op basis van het gedrag van uitgegaan dat er een nest was (Gans plat op het water; Heimeeljk gedrag; Agressie).

In twee regelmatig bezochte nesten lagen 6 eieren. Eén was succesvol en uit zes eieren kropen zes jongen. Daarna is de familie alleen nog op 11 en 18 mei gezien. Het tweede nest was na anderhalve maand broeden nog niet uit. De eieren waren mogelijk onbevrucht. Op het derde nest zat op 1 en 13 mei een broedende gans. Jongen zijn er niet gezien.

Tabel 1. Overzicht van broedvogelaanallen en broedresultaten van Grote Canadese Gans op het Fochteloërveen. *Overview of numbers and breeding results of Greater Canada Goose in the Fochteloërveen.*

	99	00	01	02	03	04	05	06
N territoria <i>N territories</i>	1	1	1	1	2	3	3	6
Nesten (minimum) <i>Nests (minimum)</i>							1	3
Vermoedelijke nesten <i>Probable nests*</i>				1	1	1		2
N uitgekomen <i>N hatched</i>							1	1
N jongen <i>N young</i>							5	6
Groot geworden <i>Raised chicks</i>							1	?

Groepen niet-broeders

Sinds 2004 worden in juni groepen van tientallen Grote Canadese Ganzen waargenomen (20-41 exemplaren). De ganzen zijn korte tijd in het gebied aanwezig en slapen er, of vliegen over in westelijke richting. In het najaar is oktober sinds 2004 de favoriete maand. De groepjes bestaan uit 6-49 exemplaren. De 49 exemplaren zijn in oktober 2006 gezien. Tussen 5 en 16 december 2004 werd een groep van 29 exemplaren gezien. In november en december 2006 was een groep van 16 exemplaren aanwezig. De Grote Canadese Ganzen foerageren op grasland en maïsstoppel ten westen van het veengebied.

Discussie

Toename in Nederland

Sinds 1977 is het landelijke aantal broedparen met gemiddeld 10% per jaar toegenomen. De meeste vestigingen stammen uit de eerste helft van de jaren negentig. De gemiddelde toomgrootte in de eerste levensweek bedroeg 4,5 pulli en gemiddeld werden 3-3,5 jongen vliegvlug en in 2000 broedden er 1.000-1.400 paren in Nederland (Lensink 2002). Later verzamelde informatie duidt op een snellere toename (jaarlijks 24%) en voor 2005 werd de Nederlandse populatie geschat op 3.000 paar (van der Jeugd *et al.* 2006).

Toename in Drenthe

In 1989 zat er 1 paar in de De Mussels bij Beilen, in 1990-1995 toenemend tot 3-12 paren. Na jaren zonder verdere uitbreiding gaf 1996 een plotselinge kolonisatiegolf te zien in Drenthe (Grotenhuis 1996). Voor 1998-2000 werd de populatie geschat op 31-42 paren (van Dijk 2003). In 2005 zijn in heel Drenthe 94 territoria geteld, mogelijk een ondertelling (Wanneer wordt uitgegaan van 24% jaarlijkse groei hadden dat er ten opzichte van 1998-2000 al meer dan 150 moeten zijn). De grootste bolwerken bevinden zich momenteel in het Friesche veen (11), Dwingelderveld (21) en de Mussels bij Beilen (21 territoria)(Wad nieuwsbrief 2006).

Toename in het Fochteloërveen

Grote Canadese Ganzen vestigden zich in 1999 en daadwerkelijk broeden werd voor het eerst vastgesteld in 2002. Pas in 2005 was het eerste paar succesvol (1 groot geworden jong), terwijl zich toen al 3 paren hadden gevestigd. In 2006 kreeg één van de zes paren jongen, maar is het niet zeker of er jongen zijn groot gekomen. Canadese ganzenfamilies kunnen namelijk makkelijk enkele kilometers afleggen tussen nest- en opgroeiplaats van de jongen (Heinrich 2004). De magere broedresultaten hebben desondanks vermoedelijk te maken met de afstand tussen nest- en foerageergebieden. Vanwege de plannen om de randzone van het veen uit te breiden (ten koste van agrarisch gebied) zal deze afstand toenemen en is het interessant de ontwikkeling van de ganzen verder te volgen.

Summary: Greater Canada Goose successful in the Fochteloërveen?

The Greater Canada Goose started to breed in The Netherlands during the 1970s. In 1999 the species was first observed during the breeding season in Fochteloërveen, a peat moor of 2000 ha in northwestern Drenthe. From 2002 onward birds had started to breed in Fochteloërveen and in 2006 the population had increased to six pairs (Table 1).

Birds generally built their nests or had their breeding territories in the centre of the peat moor and foraged on neighbouring meadows at distances of 400-1000 m from the nest. Hatching success was poor and most chicks disappeared shortly after hatching. The fate of one brood remained uncertain, as Greater Canadian Geese may cover large distances with their goslings to suitable feeding grounds. Enlargement of the nature reserve with buffer zones, as planned for the near future, may forbode more problems for the geese, since distances between breeding and feeding sites will increase.

Literatuur

- Van Dijk A.J. 2003. Aantalschattingen van broedvogels in Drenthe in 1998-2000. Drentse Vogels 17:1-14.
- Grotenhuis J. Voortgaande uitbreiding van Canadese ganzen *Branta canadensis* over Drenthe. Drentse Vogels 9:7-11.
- Heinrich B. 2004. The geese of Beaver Bog. HarperCollins, New York.
- Van der Jeugd H., Voslambert B. van Turnhout C, Sierdsema H. Feige N., Nienhuis J. en Koffijberg K. 2006. Overzomerende ganzen in Nederland: grenzen aan de groei? SOVON-onderzoeksrapport 2006/02.

Lensink R. 2002. Grote Canadese gans *Branta canadensis*. pp 104-105 *in*: SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
Wad nieuwsbrief 2006

Adres: Fochteloërveen 10, 8428 RR Fochteloo.

Grote Canadese Gans op nest. *Greater Canada Goose at nest.* Fochteloërveen, 22 april 2006 (Herman Feenstra).